הלכות תפלין סימן מד מה

סוּדָר [ג]וְלֹא הָיְתָה (ב) עִמּוֹ אִשָּׁה (ג) * יָשַׁן בָּהֶם (ד) שְׁנַת (ה) עֲרָאי, וְכֵיצַד הוּא עוֹשֶׂה מַנִּיחַ רֹאשׁוֹ (ה) בֵּין בִּרְכָּיו וְהוּא יוֹשֵׁב וְיָשֵׁן. [ד]הָיוּ תְּפִלִּין כְּרוּכִין בְּיָדוֹ, (ו) מַתִּר לִישֵׁן בָּהֶם אֲפִלּוּ שְׁנַת קֶבַע, [ה]וְאִם אוֹחֲזָן בְּיָדוֹ וְאֵינָם כְּרוּכִים בְּיָדוֹ (ז) אָסוּר לִישֵׁן בָּהֶם אֲפִלּוּ שְׁנַת (ג) עֲרָאי. הַגָּהּ: וְדַוְקָא כְּשֶׁאוֹחֲזָן בְּלֹא נַרְתֵּקָן, אֲבָל בְּנַרְתֵּקָן (ח) בְּכָל עִנְיָן (ג) שָׁרֵי (בית יוסף (ד"ה כתב) בשם העיטור (ס"ב דף ס:)):

ג לשון הרמב"ם פרק ד' מהלכות תפלין (הט"ז). ד שם (הט"ז) לפי פרושו שם בגמרא. ה לפירוש רש"י (ד"ה דקיק) שם בגמרא.
א ברכות י"ח (ע"א). ב בית יוסף (ד"ה אסור) וכן מצא בתשובת הרשב"א. ג שבת י' (ע"א).

מה דין תפלין בבית הקברות ובבית המרחץ. ובו ב' סעיפים:

א * [א]אָסוּר לִכְנֹס (א) בְּבֵית הַקְּבָרוֹת אוֹ (ב) בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל (ב) מֵת וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ מְשׁוּם לוֹעֵג לָרָשׁ' (משלי יז ה), [ב]וְאִם הֵם מְכֻסִּים (ג) (ג) מַתָּר: ב [ג]בְּבֵית (ג) הַמֶּרְחָץ, (ד) בֵּית הַחִיצוֹן שֶׁכָּל הָעוֹמְדִים בּוֹ

באר היטב

א (ב) עמו אשה. אבל אם אשתו עמו (ג) אסור, גזרה שמא ישמש בה: (ב) עמו אשה. אבל אם אשתו עמו (ג) אסור, גזרה שמא ישמש בה: (ג) ישן בהם. ולא חשיב הפח הדעת [א]אלא כשהוא עומד בשחוק וקלות ראש, (ג) אבל כשהוא עוסק במלאכתו ואמנותו ואין דעתו עליהן מפש אין זה נקרא הפח הדעת [(ד) אם לא שמטריד דעתו כל דף לצרכי הגוף עד שלבבו פונה מירא שמים מחמת טרדתו], וכן כשהוא ישן שוכח הבלי העולם. ומכל מקום מצוה מן המובחר שיהא דעתו תמיד על התפלין ושלא יסיח דעתו מהן למשך ולהרהר במחשבות רעות, שמשתעם זה חייב למשמש כל שעה שלא יסיח דעתו מהן [ב"ח (ס"ד)], וזולת (ה) בשעת התפלה והלימוד אין צריך לחזן דעתו בהתפלין: (ד) שנת עראי. (ו) ואין שעור לזה, [ב]ויש אומרים כדי הלוך מאה אמה, והוא חלק ס"ז משעה בקרוב, וכן פסק הגר"א בביאורו: (ה) בין ברכיו. דאי לאו הכי (ז) חיישינן שמא יבא להשתקע בשנת קבע: (ו) מתר לישן. [ג]דלא חיישינן אלא לשנת קבע: (ז) אסור לישן. דחיישינן שמא יפלו מידו: (ח) בכל ענין שרי. דאפלו אם יפלו על הקרקע אין חשש כל כך, ועיין בבאור הגר"א שכתב [ד]דדוקא אם הנרתק מחזיק טפח אז חשיב חציצה להפסיק בינו לקרקע:

א (א) בבית הקברות. ואפלו תוך ארבע אמות של מקום התחלת הקברים גם כן אסור אי ליכא מחיצה דמיא לאויר, והא דלא עדיף בית יחד ריאמר אסור לילך תוך ארבע אמות של קבר או של מת, דעת המגן אברהם [ה]דבא לרמז (ס"ק א) דמ[ו]מקום בית הקברות ולפנים אסור אפלו רחוק ארבע אמות מן הקבר, ויש מקילין בזה. ועיין בבאור הלכה (ד"ה אסור) דבאמצע בית הקברות שיש קברים סביב נראה דיש להחמיר אפלו רחוק ארבע אמות מן הקבר, ואף על פי כן נכון שלא יכנס כלל בתפלין שבראשו כל שהוא לפנים ממחיצת בית הקברות שמא יתקרב בתוך ארבע אמות של אויה קבר בלי דעת: (ב) בתוך ארבע אמות וכו'. וכתב העטרת זקנים דכל אותו חדר שהמת מנח בו חשוב כארבע אמות של מת, ומגן גבורים (אלף המגן ס"ק א) חולק עליו וכתב דאינו תופס רק ארבע אמות עין שם. ואפלו קבר של קטן שעדין לא הגיע לכלל מצות אפלו הכי אין לכנס שם בתפלין בראשו משום לועג לרש: (ג) מתר. וצריך שגם הרצועות תהיינה מכסות, לפיכך אף על פי שמתר לכנס בתפלין של יד לבדה הואיל והוא מכסה, צריך לזהר בקצועה שעל אצבעו שתהיה גם כן מכסה [ט"ז (ס"ק ב)]: ב (ד) בית החיצון. שדרכם היה (ו) לאחר שלבשו החלוק בבית האמצעי לילך לבית החיצון ולגמר הלבישה:

וכתב העטרת זקנים דכל אותו חדר שהמת מנח בו חשוב כארבע אמות של מת, ומגן גבורים (אלף המגן ס"ק א) חולק עליו וכתב דאינו תופס רק ארבע אמות עין שם. ואפלו קבר של קטן שעדין לא הגיע לכלל מצות אפלו הכי אין לכנס שם בתפלין בראשו משום לועג לרש: (ג) מתר. וצריך שגם הרצועות תהיינה מכסות, לפיכך אף על פי שמתר לכנס בתפלין של יד לבדה הואיל והוא מכסה, צריך לזהר בקצועה שעל אצבעו שתהיה גם כן מכסה [ט"ז (ס"ק ב)]: ב (ד) בית החיצון. שדרכם היה (ו) לאחר שלבשו החלוק בבית האמצעי לילך לבית החיצון ולגמר הלבישה:

באור הלכה

* יָשַׁן בָּהֶם וכו'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סִימָן קָטָן ג' מַה שֶּׁכָּתַב זוּלַת בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה

וְהַלִּמּוּד וכו', אַף דִּבְרֵי מְגַדִּים (א"א סק"ב) כָּתַב דִּמְצוָה מִן הַמֻּבְחָר שֶׁלֹּא יָסִיחַ דַּעְתּוֹ כְּלָל מִתְּפִלִּין אֲפִלּוּ בִּשְׁעַת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, לֹא סָתְמִתִּי כֵּן כִּי הַבַּאר הֵיטֵב (סק"א) בְּשֵׁם הָאֲרי"ז זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתַב לְהַקֵּל, וּבְקִרְטַ שֶׁמָּצָאתִי בְּסֵפֶר אוֹר זָרוּעַ (ח"א) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּסִימָן תקפ"ה, וְצָרִיךְ אָדָם כְּשֶׁהוּא לָבוּשׁ תְּפִלִּין לִזָּכֵר שֶׁתְּפִלִּין עָלָיו וְלֹא לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם שֶׁלֹּא יִישַׁן בָּהֶם וְלֹא יָסִיחַ בָּהֶם, כִּי מַחְמַת שִׁנּוּשָׁא שָׁם הַנִּכְבָּד עָלָיו אֵינוֹ בָּא לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ וְתוֹפֵס יִרְאַת שָׁמַיִם בְּלִבּוֹ כִּדְאִמְרִינַן פֶּרֶק אֵין עוֹמְדִין (ברכות ל:) וְכוּ', הִלְכָּךְ כְּשֶׁאָדָם מְכַוֵּן לִבּוֹ בִּתְפִלָּתוֹ אוֹ בְּהֲלָכָה שָׁלוּ אֵין זֶה הַסָּחַת הַדַּעַת, דְּכָל שֶׁכֵּן דְּאִיכָּא יִרְאַת ה'. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א * אָסוּר לִכְנֹס לְבֵית הַקְּבָרוֹת וכו'. עַיֵּן בְּפֻרְיָ מְגַדִּים (משו"ת סק"א) שֶׁכָּתַב דְּשֶׁלֹּשׁ מַחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר, הַב"ח (ס"א) סוֹבֵר דִּבְקִבְרוֹת נָמֵי תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לַקֶּבֶר הוּא דְּאָסוּר, הָא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל קֶבֶר אַף עַל פִּי שֶׁעוֹמֵד בְּאֶמְצַע בֵּית הַקְּבָרוֹת שָׁרֵי כָּל שֶׁאֵין סְבִיבוֹ קֶבֶר תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, וְט"ז (סק"א) פָּרַשׁ מִדִּינָא אֵין אִסּוּר כִּי אִם תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לְקֶבֶר, וְהַשּׁוּר הַחֲמִיר מְשׁוּם גָּדֵר חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל קֶבֶר כָּל שֶׁעוֹמֵד בְּבֵית הַקְּבָרוֹת [הַיְינוּ מָקוֹם שֶׁהַקְּצָה לִקְבָרוֹת, אֲבָל חוּץ לְבֵית הַקְּבָרוֹת אֵין לְהַחְמִיר כְּלָל לְדִידֵיהּ וּכְמוֹ שֶׁפָּרַשׁ בְּאַשֶׁל אַבְרָהָם (סק"א) דְּאֵין עוֹשִׂין גָּדֵר לְגָדֵר], וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"א) פָּרַשׁ דְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת נָמֵי אָסוּר, וְלִדְבָרָיו קָשֶׁה לְיַרְבִּינְהוּ וְלֵיתְרְבִינְהוּ אָסוּר לִכְנֹס לְתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת אוֹ שֶׁל מֵת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. אֲבָל בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּסִימָן ע"א (סק"ד) פָּרַשׁ דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם סוֹבֵר גַּם כֵּן בָּזֶה כְּהט"ז דְּאֵינוֹ אָסוּר מִמָּקוֹם שֶׁהַתְחֵל הַבַּיִת הַקְּבָרוֹת [הַיְינוּ הַקֶּרַקַע שֶׁהַקְּצָה לִקְבָרוֹת] וְלַחוּצָה אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת אֲפִלּוּ אִי לֵיכָּא מְחִיצָה מְסֻסֶּקֶת בְּנֵתִים, רַק דְּבָזֶה פְּלִיג עִם הט"ז וְסוֹבֵר דְּמִמָּקוֹם בֵּית הַקְּבָרוֹת וּלְפָנִים, כְּגוֹן שֵׁשׁ מְחִיצָה סְבִיב בֵּית הַקְּבָרוֹת אוֹ אֲפִלּוּ לֵיכָּא מְחִיצָה כְּלָל רַק שֶׁהַקְּצָה לִקְבָרוֹת, אָסוּר מִדִּינָא אֲפִלּוּ רָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקְּבָרִים [וְזֶה יַסֵּר קוֹשְׁיַת הַפְּרִי מְגַדִּים מֵעַל מָגֵן אַבְרָהָם], וּמָגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב בְּעִנְיָנִינוּ דְּאָסוּר אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת הַיְינוּ אִם הַקְּבָרִים מַתְחִילִין תֵּכֶף מִמָּקוֹם הַתְחָלַת בֵּית הַקְּבָרוֹת, וּמַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר בְּהַמֻּחְבָּר הָאֲסוּר רַק בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, הַיְינוּ דְּהוּא בָּא לְרַבּוֹת בָּזֶה דְּמִמָּקוֹם הַתְחָלַת הַקֶּרַקַע שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת וּלְפָנִים אָסוּר אֲפִלּוּ חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקְּבָרִים. וְדַע עוֹד דְּהָאֲרי"ז שְׁסוֹבֵר כ"ג (ס"ב) בְּבֵאוּרוֹ דְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל בֵּית הַקְּבָרוֹת אָסוּר, וְרָמַז גַּם כֵּן לְעִנְיַן מָגֵן אַבְרָהָם בְּעִנְיָנִינוּ, מִשְּׁמָע גַּם כֵּן דְּהוּא מְפָרֵשׁ בְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם כְּהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַנַּ"ל, וְאֵירֵי גַּם כֵּן בְּאֹפֶן זֶה דְּוַקָא, דְּהָא צַיֵּן שָׁם זֶה

משנה ברורה

(ב) עמו אשה. אבל אם אשתו עמו (ג) אסור, גזרה שמא ישמש בה: (ג) ישן בהם. ולא חשיב הפח הדעת [א]אלא כשהוא עומד בשחוק וקלות ראש, (ג) אבל כשהוא עוסק במלאכתו ואמנותו ואין דעתו עליהן מפש אין זה נקרא הפח הדעת [(ד) אם לא שמטריד דעתו כל דף לצרכי הגוף עד שלבבו פונה מירא שמים מחמת טרדתו], וכן כשהוא ישן שוכח הבלי העולם. ומכל מקום מצוה מן המובחר שיהא דעתו תמיד על התפלין ושלא יסיח דעתו מהן למשך ולהרהר במחשבות רעות, שמשתעם זה חייב למשמש כל שעה שלא ישא יסיח דעתו מהן [ב"ח (ס"ד)], וזולת (ה) בשעת התפלה והלימוד אין צריך לחזן דעתו בהתפלין: (ד) שנת עראי. (ו) ואין שעור לזה, [ב]ויש אומרים כדי הלוך מאה אמה, והוא חלק ס"ז משעה בקרוב, וכן פסק הגר"א בביאורו: (ה) בין ברכיו. דאי לאו הכי (ז) חיישינן שמא יבא להשתקע בשנת קבע: (ו) מתר לישן. [ג]דלא חיישינן אלא לשנת קבע: (ז) אסור לישן. דחיישינן שמא יפלו מידו: (ח) בכל ענין שרי. דאפלו אם יפלו על הקרקע אין חשש כל כך, ועיין בבאור הגר"א שכתב [ד]דדוקא אם הנרתק מחזיק טפח אז חשיב חציצה להפסיק בינו לקרקע:

א (א) בבית הקברות. ואפלו תוך ארבע אמות של מקום התחלת הקברים גם כן אסור אי ליכא מחיצה דמיא לאויר, והא דלא עדיף בית יחד ריאמר אסור לילך תוך ארבע אמות של קבר או של מת, דעת המגן אברהם [ה]דבא לרמז (ס"ק א) דמ[ו]מקום בית הקברות ולפנים אסור אפלו רחוק ארבע אמות מן הקברים [וזה יסר קושית הפרי מגדים מעל מגן אברהם], ומגן אברהם שכתב בעניינינו דאסור אפלו בתוך ארבע אמות של בית הקברות היינו אם הקברים מתחילין תכף ממקום התחלת בית הקברות, ומה שלא הזכיר בהמחבר האסור רק בבית הקברות, היינו דהוא בא לרבות בזה דמ[ו]מקום התחלת הקרקע של בית הקברות ולפנים אסור אפלו חוץ לארבע אמות מן הקברים. ודע עוד דהאר"א שסובר כ"ג (ס"ב) בבאורו בתוך ארבע אמות של בית הקברות אסור, ורמז גם כן לענין מגן אברהם בעניינינו, משמע גם כן דהוא מפרש בהמגן אברהם כהמחצית השקל הנ"ל, ואירי גם כן באפן זה דוקא, דהא צ"ל שם זה

וכתב העטרת זקנים דכל אותו חדר שהמת מנח בו חשוב כארבע אמות של מת, ומגן גבורים (אלף המגן ס"ק א) חולק עליו וכתב דאינו תופס רק ארבע אמות עין שם. ואפלו קבר של קטן שעדין לא הגיע לכלל מצות אפלו הכי אין לכנס שם בתפלין בראשו משום לועג לרש: (ג) מתר. וצריך שגם הרצועות תהיינה מכסות, לפיכך אף על פי שמתר לכנס בתפלין של יד לבדה הואיל והוא מכסה, צריך לזהר בקצועה שעל אצבעו שתהיה גם כן מכסה [ט"ז (ס"ק ב)]: ב (ד) בית החיצון. שדרכם היה (ו) לאחר שלבשו החלוק בבית האמצעי לילך לבית החיצון ולגמר הלבישה:

שער הציון

(ג) גמרא (סוכה כו:): (ג) תלמידי רבנו יונה (ברכות יד: ד"ה ולא) והרשב"א בחדושיו דסכה (כו. ד"ה ת"ש אוכלין) והרא"ש (הלי תפילין סי' כא ברכות פ"ג סי' כח) והשור, ועיין לעיל (ב) תפר (סוכה כו:): (ג) בבאורו בתוך ארבע אמות של בית הקברות אסור, ורמז גם כן לענין מגן אברהם בעניינינו, משמע גם כן דהוא מפרש בהמגן אברהם כהמחצית השקל הנ"ל, ואירי גם כן באפן זה דוקא, דהא צ"ל שם זה

(ב) גמרא (סוכה כו:): (ג) תלמידי רבנו יונה (ברכות יד: ד"ה ולא) והרשב"א בחדושיו דסכה (כו. ד"ה ת"ש אוכלין) והרא"ש (הלי תפילין סי' כא ברכות פ"ג סי' כח) והשור, ועיין לעיל (ב) תפר (סוכה כו:): (ג) בבאורו בתוך ארבע אמות של בית הקברות אסור, ורמז גם כן לענין מגן אברהם בעניינינו, משמע גם כן דהוא מפרש בהמגן אברהם כהמחצית השקל הנ"ל, ואירי גם כן באפן זה דוקא, דהא צ"ל שם זה

(ב) גמרא (סוכה כו:): (ג) תלמידי רבנו יונה (ברכות יד: ד"ה ולא) והרשב"א בחדושיו דסכה (כו. ד"ה ת"ש אוכלין) והרא"ש (הלי תפילין סי' כא ברכות פ"ג סי' כח) והשור, ועיין לעיל (ב) תפר (סוכה כו:): (ג) בבאורו בתוך ארבע אמות של בית הקברות אסור, ורמז גם כן לענין מגן אברהם בעניינינו, משמע גם כן דהוא מפרש בהמגן אברהם כהמחצית השקל הנ"ל, ואירי גם כן באפן זה דוקא, דהא צ"ל שם זה

שער האיון

בסימן כ"ח בשערי תשובה (סק"א): (ד) הגר"ז (ס"א): (ה) עין באור הלכה (ד"ה ישן): (ו) מגן אברהם (סק"ג): (ז) גמרא (סוכה כו:): ב (ח) רש"י (שבת י. ד"ה מרחצאות שלהן):

ליקוטי דברי הרב: א] ובסידור הוסיף גם שיחה בטילה. **ב]** והשו"ע הרב (ס"א) לא כתב שיעור בזה. **ג]** ובשו"ע הרב (שם) הביא בזה שיש אוסרים לישן שינת קבע אצל התפילין אפילו כשהן מונחים על השולחן עד שיפרוס סודר עליהן, גזירה שמא יפיח [תויץ פמ"ג (א"א סק"ה) שפירש בדברי העיטור מעין שיטה זו]. אבל כתב שהעיקר כסברא הראשונה שלא חששו להפחה אלא כשהן עליו, שהן צריכין גוף נקי. **ד]** ובשו"ע הרב (שם) כתב כדברי הרמ"א. **ה]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב שבבית הקברות שהוא מוקף מחיצה יש להחמיר שלא להיכנס בתוכו כלל בתפילין שבראשו, אפילו רחוק הרבה מן הקברים, שמא יתקרב בתוך ד' אמות של איזה קבר בלי דעת. והיינו כדעת הט"ז שאין האיסור בזה אלא משום הרחקה, ולא הביא כלל שאר השיטות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הֵם לְבוּשִׁים יְכוֹלִין לְהַנִּיחַ שָׁם תְּפִלִּין לְכַתְּחִלָּה, וּבַבַּיִת הָאֻמָּצָעִי שֶׁמִּקְצָת בְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים שָׁם לְבוּשִׁים (ה) וּמִקְצָתָן עֲרֻמִּים אֵינוֹ יָכוֹל לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה, וְאִם הָיוּ בְּרֹאשׁוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ לְחָלְצָן, (ו) וּבַבַּיִת הַפְּנִימִי שֶׁכָּל הָעוֹמְדִים שָׁם עֲרֻמִּים אֲפִלּוּ הָיוּ בְּרֹאשׁוֹ צָרִיךְ לְחָלְצָן:

הֲלָכוֹת בְּרָכוֹת הַשַּׁחַר וּשְׁאָר בְּרָכוֹת

מוֹ דִּינֵי בִּרְכַּת הַשַּׁחַר. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א (א) אקְשֵׁיעוֹר (ב) מִשְׁנָתוֹ (ג) יֹאמַר אֱלֹהַי (ד) [א] נְשָׁמָה. כְּשֶׁיִּשְׁמַע קוֹל הַתַּרְנְגוֹל יְבָרֵךְ הַנּוֹתֵן (ד) לַשֶּׂכְוִי א בְּרָכוֹת ס׳ (ע״ב).
בִּינָה. (ג) [ב] כְּשֶׁלּוֹבֵשׁ יְבָרֵךְ (ה) מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. כְּשֶׁיְּנִיחַ יָדָיו (ו) עַל (ג) [ג] עֵינָיו יְבָרֵךְ פּוֹקֵחַ עִוְרִים. כְּשֶׁיִּשַּׁב יְבָרֵךְ מַתִּיר אֲסוּרִים. כְּשֶׁזּוֹקֵף יְבָרֵךְ זוֹקֵף כְּפוּפִים. כְּשֶׁיְּנִיחַ רַגְלָיו בָּאָרֶץ יְבָרֵךְ רוֹקַע הָאָרֶץ עַל

בְּאֵר הַיטֵב

מַתִּיר כְּשֶׁאֵין שָׁם אָדָם, דְּדַוְקָא בְּפוֹרֵחַ הַחַמִּירוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם אָדָם מִשּׁוּם זֶהַמָּא דִּאִית בֵּיהּ אֲבָל לֹא בְּמִקְוֶה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן סִימָן פ״ד סָעִיף קָטָן א׳:

א (ב) נְשָׁמָה. אִם בָּרַךְ בְּרוּךְ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמָקוֹם אֱלֹהֵי נְשָׁמָה, יָצָא. פְּרִי חָדָשׁ: (ב) כְּשֶׁיִּלְבּוֹשׁ. לְאוֹ דַּוְקָא שֶׁיִּשַּׁן עָרֹם, אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁלּוֹבֵשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁעָלָיו, מְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ. פְּרִי חָדָשׁ: (ג) עֵינָיו. פֵּרוּשׁ עַל יְדֵי מַפָּה, דְּאָסוּר לְהַנִּיחַ יָדָיו עַל עֵינָיו קֹדֶם נְטִילָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ד׳ (ס״ג):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א (א) נְשָׁמָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְהִפְרִי חָדָשׁ הֵבִיא רְאָיָה לָזֶה מִלָּשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״ד ה״ב). וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר׳ (ס״ז) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּרֵישׁ הַסִּימָן, לָדַם בּוֹאוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת יֹאמַר ׳נִשְׁמָה׳ וְאַחַר כָּךְ ׳אֱלֹהַי נְשָׁמָה׳ (עלה השמ״ה ס״ג) נִרְאֶה שֶׁיֹּאמַר תְּחִלָּה ׳בְּבֵית אֱלֹהִים׳ כו׳, ׳רְבּוֹנִי יֹאמַר׳ כו׳, וְכֵיוָן שֶׁיִּרְגַּע עַצְמוֹ בְּהַכָּנָסוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מֵרֹב פְּחִידָה, וְיִתְמַהְמֵהַ וְיִשְׁהֶה מְעַט שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בְּקַלּוּת רֹאשׁ, וְקֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס יֹאמַר ׳אֱלֹהַי׳ כו׳ וְאַחַר כָּךְ יִכָּנֵס, וְכֵיוָן שֶׁלֹּא יֹאמַר כְּלָל ׳בְּבֵית אֱלֹהִים׳, רַק שֶׁיִּכָּנֵס בּוֹ בְּמַבְאָר שָׁם, וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁלֹּא יֹאמַר כְּלָל ׳בְּבֵית אֱלֹהִים׳, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה שָׁם. וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת מִלְּשׁוֹן שֶׁהֵבִיא בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (מִשְׁנֵי סִי׳ א). אַךְ בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים (מסכת הזהירות סי׳ א) כָּתַב שֶׁיֹּאמַר אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר ׳אֱלֹהַי נְשָׁמָה׳. וְגַם בְּנֹתֵיב הַחַיִּים כָּתַב לְהַנִּיחַ בְּתְּחִלָּה אַבְרָהָם, לָדַם בּוֹאוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת יֹאמַר ׳בְּבֵית׳ כו׳, וּבְכֵן יֹאמַר ׳רְבּוֹנִי יֹאמַר׳ כו׳. אַךְ בָּאֳמֶת בְּפִרְי עֵץ חַיִּים מְבֹאָר שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר לָדַם שֶׁיִּכָּנֵס, וְאַחַר שֶׁיֹּאמַר הַפְּסוּק יִכָּנֵס, וְכֵן כָּתַב בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים, וְכֵן הוּא בְּזֹהַר (בְּרֵאשִׁית) (הקדמה יא ע״א), וּבְרַיְקָרָא (ח ע״ב), לֹא לְבָצְעִי לְבַד נָשׁ לְאַשְׁלָא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אֶלָּא אִי אִמְלִיךְ בְּקְרֵיתָא כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר שֶׁהֵבִיא לְשׁוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל׳: וְאַחַר שֶׁאִמְרוּ פְּסוּק זֶה בְּתֹחֶם בֵּית הַכְּנֶסֶת, אָז תִּכָּנֵס אַחַר זֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא תֹּאמַר פְּסוּק זֶה אַחַר שֶׁנִּכְנַסְתָּ, כִּי שְׁעַת הוֹא בְּיָד הַנּוֹהֲגִין כֵּן. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: [ב] כְּשֶׁיִּלְבּוֹשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רכ״ג (ס״ד), בְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד חָדָשׁ יֹאמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק״ז), אַף שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ בִּשְׁלוֹבֵשׁ, אַךְ אִם לְבָשׁוֹ שֶׁהֶחֱיָנוּ נִפְטַר בִּבְרָכָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה לְפִי מָה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַגֵּר״א (שם ס״ק יג) בְּשֵׁם הַלִּכּוֹת קְטַנּוֹת (ח״א סי׳ ה) הַקּוֹנֶה כּוֹבַע יְרֻקּ עוֹטֶר יִשְׂרָאֵל וּבְאַבְנֵט אוֹתָר יִשְׂרָאֵל, וְהַמְּגוּנֶה (שם) כָּתַב עַל זֶה שֶׁיֹּאמַר בְּלָא שֵׁם וּמַלְכוּת, יֵשׁ לְפַרְקֵדֵק בְּמַשְׁמָעוּת לִלְבּשׁ שַׁחֲרִית וְיִכַּוֵּן לְפָטְרָם בְּאֶמְיְרַת בְּרָכוֹת אֵלּוּ, וְצָרִיךְ מְלוֹמַר בְּלָא שֵׁם וּמַלְכוּת: [ג] עֵינָיו. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (סק״ה) שֶׁכָּתַב דְּהֵינוּ בְּעוֹד שֶׁעֵינָיו סְגוּרִים אוֹ שֶׁחָפֵץ בְּשֵׁנָה, דֶּרֶךְ לְמַשְׁמֵשׁ עַל גַּבֵּי עוֹר הָעַיִן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מַעֲבִיר חֻכְלֵי שֵׁנָה מֵעֵינָיו. עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) דְּמִשְׁמַע שֶׁפָּתַר לַעֲשׂוֹת זֶה בְּיָדוֹ סִימָן ד׳, בְּמַחְזִיק בְּרָכָה (סק״ג) בְּשֵׁם מוֹר וּקְצִיעָה דְּמִבַּחוּץ שָׁרִי. וְהוּא הַשִּׂיג עַל זֶה מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים כָּאן, וְכָתַב שֶׁכֵּן מִשְׁמַע בְּזֹהַר וַיַּשְׁלֵח (קסט ע״ב) וּבְאַלְפְסִי מוּזְקָא לְהָרַמ״ע (ברכות פ״ט) דַּאֲפִלּוּ מִבַּחוּץ אָסוּר, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן (רמ״ט) (ר״ט) בְּמַגֵּן אַבְרָהָם שָׁם (סק״ה)

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ה) וּמִקְצָתָן עֲרֻמִּים. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּאִם עַתָּה אֵין שָׁם אָדָם עָרֹם (ג) מַתִּיר לְהָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין וּלְבָרֵךְ, (ג) [א] וְיֵשׁ אוֹסְרִין כֵּיוָן דְּהַמָּקוֹם מְיֻחָד לָזֶה דֵּין מָרְחָץ עָלָיו בְּמִקְצָתוֹ. וּבֵית הַטְּבִילָה מַשְׁמַע בְּטֵ״ז סִימָן פ״ד (סק״ב) דְּדִין בַּיִת אֶמְצָעִי יֵשׁ לוֹ לְכָל דָּבָר, וְרַק בִּרְכַּת הַטְּבִילָה מַתִּיר לְבָרֵךְ בְּהּ עַיִן שָׁם טַעֲמוֹ, וּמַהַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה (סק״ב) מַשְׁמַע דְּכֹאֵין בְּהּ אָדָם עָרֹם [ב] מַתִּיר לְהָנִיחַ בְּהּ תְּפִלִּין וּלְבָרֵךְ, דְּדַוְקָא בְּמָרְחָץ הָחֲמִירוּ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם אָדָם, מִשּׁוּם שֶׁזֶּהַמָּתוֹ רַבָּה מֵהַכָּל הַחַמִּין שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁין בְּהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמִקְוֶה [וְאִם שׁוֹתְכִין בָּהּ גַּם כֵּן חַמִּין (ז) יֵשׁ לְעַיֵּן], אֲבָל אִם יֵשׁ שָׁם אָדָם עָרֹם אָסוּר לְכַנֵּס בָּהּ בְּתְּפִלִּין וְכִתְבֵי הַקֹּדֶשׁ דְּאָסוּר לַעֲמֹד לִפְנֵי הַשֵּׁם עָרֹם, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן פ״ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) בְּעִנְיָן זֶה: (ו) וּבְבֵית הַפְּנִימִי. בָּזֶה (ה) לְכָל־לַי עָלְמָא אֲפִלּוּ אֵין שָׁם אָדָם עָרֹם (ו), דִּנְפִישָׁא זֲהֲמֵיהּ וּבֵית הַכִּפֵּא דְּמֵיהּ: [ג] לְדָם בּוֹאוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, בְּעוֹד שֶׁהוּא בְּהַחֲצַר בֵּית הַכְּנֶסֶת יֹאמַר ׳בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ׳. וְיִרְגַּישׁ וְיִרְגַּע עַצְמוֹ בְּהִכָּנְסוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מַרֹב פַּחְדוֹ, וַיַּמְתִּין וְיִשְׁהֶה מְעַט וְיֹאמַר ׳רַבּוֹנִי יֹאמַר׳ כו׳, וְכֵיוָן שֶׁיִּכָּנֵס יֹאמַר ׳אֱלֹהַי׳ כו׳, וְכֵן מִשְׁמַע שָׁם יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁלֹּא יֹאמַר כְּלָל ׳בְּבֵית אֱלֹהִים׳, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה שָׁם. וְכֵן מִשְׁמַע קְצָת מִלְּשׁוֹן שֶׁהֵבִיא בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (מִשְׁנֵי סִי׳ א). אַךְ בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים (מסכת הזהירות סי׳ א) כָּתַב שֶׁיֹּאמַר אוֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ ׳אֱלֹהַי נְשָׁמָה׳. וְגַם בְּנֹתֵיב הַחַיִּים כָּתַב לְהַנִּיחַ בְּתְּחִלָּה אַבְרָהָם, לָדַם בּוֹאוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת יֹאמַר ׳בְּבֵית׳ כו׳, וּבְכֵן יֹאמַר ׳רְבּוֹנִי יֹאמַר׳ כו׳. אַךְ בָּאֳמֶת בְּפִרְי עֵץ חַיִּים מְבֹאָר שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר לָדַם שֶׁיִּכָּנֵס, וְאַחַר שֶׁיֹּאמַר הַפְּסוּק יִכָּנֵס, וְכֵן כָּתַב בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים, וְכֵן הוּא בְּזֹהַר (בְּרֵאשִׁית) (הקדמה יא ע״א), וּבְרַיְקָרָא (ח ע״ב), לֹא לְבָצְעִי לְבַד נָשׁ לְאַשְׁלָא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא אֶלָּא אִי אִמְלִיךְ בְּקְרֵיתָא כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר שֶׁהֵבִיא לְשׁוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל׳: וְאַחַר שֶׁאִמְרוּ פְּסוּק זֶה בְּתֹחֶם בֵּית הַכְּנֶסֶת, אָז תִּכָּנֵס אַחַר זֶה לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא תֹּאמַר פְּסוּק זֶה אַחַר שֶׁנִּכְנַסְתָּ, כִּי שְׁעַת הוֹא בְּיָד הַנּוֹהֲגִין כֵּן. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: [ב] כְּשֶׁיִּלְבּוֹשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רכ״ג (ס״ד), בְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד חָדָשׁ יֹאמַר מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (סק״ז), אַף שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ בִּשְׁלוֹבֵשׁ, אַךְ אִם לְבָשׁוֹ שֶׁהֶחֱיָנוּ נִפְטַר בִּבְרָכָה זוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה לְפִי מָה שֶּׁכָּתַב בְּבֵאוּר הַגֵּר״א (שם ס״ק יג) בְּשֵׁם הַלִּכּוֹת קְטַנּוֹת (ח״א סי׳ ה) הַקּוֹנֶה כּוֹבַע יְרֻקּ עוֹטֶר יִשְׂרָאֵל וּבְאַבְנֵט אוֹתָר יִשְׂרָאֵל, וְהַמְּגוּנֶה (שם) כָּתַב עַל זֶה שֶׁיֹּאמַר בְּלָא שֵׁם וּמַלְכוּת, יֵשׁ לְפַרְקֵדֵק בְּמַשְׁמָעוּת לִלְבּשׁ שַׁחֲרִית וְיִכַּוֵּן לְפָטְרָם בְּאֶמְיְרַת בְּרָכוֹת אֵלּוּ, וְצָרִיךְ מְלוֹמַר בְּלָא שֵׁם וּמַלְכוּת: [ג] עֵינָיו. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (סק״ה) שֶׁכָּתַב דְּהֵינוּ בְּעוֹד שֶׁעֵינָיו סְגוּרִים אוֹ שֶׁחָפֵץ בְּשֵׁנָה, דֶּרֶךְ לְמַשְׁמֵשׁ עַל גַּבֵּי עוֹר הָעַיִן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה מַעֲבִיר חֻכְלֵי שֵׁנָה מֵעֵינָיו. עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) דְּמִשְׁמַע שֶׁפָּתַר לַעֲשׂוֹת זֶה בְּיָדוֹ סִימָן ד׳, בְּמַחְזִיק בְּרָכָה (סק״ג) בְּשֵׁם מוֹר וּקְצִיעָה דְּמִבַּחוּץ שָׁרִי. וְהוּא הַשִּׂיג עַל זֶה מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים כָּאן, וְכָתַב שֶׁכֵּן מִשְׁמַע בְּזֹהַר וַיַּשְׁלֵח (קסט ע״ב) וּבְאַלְפְסִי מוּזְקָא לְהָרַמ״ע (ברכות פ״ט) דַּאֲפִלּוּ מִבַּחוּץ אָסוּר, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן (רמ״ט) (ר״ט) בְּמַגֵּן אַבְרָהָם שָׁם (סק״ה)

בֵּאוּר הַלָּכָה

לְמָקוֹר עַל הָא דְּכָתַב הַמְחַבֵּר שָׁם דְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לָקָבֵר אָסוּר. וְתַדַּע דְּאֵין דִּחַק כְּלָל לְפָרֵשׁ כֵּן, דְּהָא הַשּׁ״ז גּוֹפֵיהּ דְּאֵין מַחְמִיר כְּלָל חוּץ לְבֵית הַקְּבָרוֹת כָּתַב גַּם כֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רפ״ב סָעִיף קָטָן ג׳ דְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לְבֵית הַקְּבָרוֹת אָסוּר, וְעַל כָּרְחֵךְ דְּמֵירֵי בְּאֹפֶן דְּכָתַב הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל הַנַּ״ל. הַיּוֹצֵא מִזֶּה דְּמִקַּרְקַע שֶׁהַקְּצָה לְקְבָרוֹת וְלַחוּצָה בְּוַדַּאי אֵין אָסוּר כְּלָל אֲפִלּוּ אַמָּה אַחַת כָּל שֶׁיֵּשׁ אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַקָּבֶר, אֲמָנָם אֲפִלּוּ בְּמָה דְּהַחְמִיר הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת עַצְמָהּ מִדִּינָא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל קָבֶר גַּם כֵּן יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּהַבַּ״ח וְהָעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) בְּחַדָּא שִׁיטָתָא קַיְימִי לְהַקֵּל, וְגַם הַשּׁ״ז סוֹבֵר כְּוָותֵיהוּ מִעִיקָּרָא דִּדִינָא, גַּם הַפְּרִי מְגַדִּים (א״א שם) הִקְשָׁה עָלָיו דִּלְדִבְרָיו שֶׁשַּׁקְרַקַע שֶׁהַקְּצָה לְקְבָרוֹת אָסוּר אֲפִלּוּ רָחוֹק הַרְבֵּה מִקְּבָרִים אִם כֵּן אֵיךְ נָהֲגוּ לוֹמַר קַדִּישׁ בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, עַיֵּן יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שע״ו (ס״ד), וְכֵן כָּתַב בְּסִפְרוֹ נְהַר שָׁלוֹם (סק״א) דְּחַמְרָא יְתֵירָא הִיא לְהַחְמִיר חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת דְּאִם כֵּן נִצְטָרֵךְ לְהַחְמִיר כָּל הַקַּרְקַע שֶׁהַקְּצָה לְקְבָרוֹת וַאֲפִלּוּ רָחוֹק כַּפָּה, אַךְ מִמְּקוֹם הַקְּבָרוֹת וּלְמַעְלָה אֲפִלּוּ אִי אִיתְרְמֵי שֶׁיֵּשׁ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת רָחוֹק מִן הַקָּבֶר כְּתַב הַגְּהָר שָׁלוֹם שָׁם דְּיֵשׁ מְקוֹם לְהַחְמִיר בָּזֶה:

לומר פסוק 'ואני ברוב חסדך' קודם בואו לבית הכנסת, ובכניסתו יאמר 'בבית אלהים נהלך ברגש'. ויקבל עליו מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך' קודם תפלה [ובסידור כתב: נכון לומר קודם התפלה: הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך]. ויש מי שקבלה בידו לומר פרשת שמע ישראל כשיוצא מביתו לבית הכנסת.

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן פסק בשו״ע הרב (ס״ג). **ב]** ובשו״ע הרב (שם) כתב: בבית הטבילה אף על פי שעומדים בו ערומים כיון שתשמישו בצונן אין בו זוהמא ומותר ליכנס בו בתפילין כשאין שם אדם ערום לכן מברכין ברכת הטבילה במקוה אפילו קודם שירד למים אף על פי שלמעלה מהמים עומדים שם ערומים. וראה מ״ש בדבריו בתהלה לדוד (סק״א). **ג]** ובשו״ע הרב (סי״א) כתב שעל פי הסוד יש

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah